

Ignatova O.N., Mohamad O.V.

Economic Institute of Kryvyi Rih National University of Kryvyi Rih

ANALYSIS OF INFLUENCE OF FACTORS OF GROWING SURPLUS FUNDS OF JSC «DELTA BANK»

Summary

The article considers influence of factors of increasing of surplus funds in the bank. The analysis was done on the example of one of the local commercial banks such as JSC «Delta Bank». The competitive position of the selected bank, the economic standards of the its liquidity position and the dynamics of individual indicators of its activity were the subject for researching.

Keywords: surplus funds, the factors of growing, commercial bank, economic standards of the NBU, liquidity.

УДК 338

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ільченко В.М., Мацак М.М., Янчара А.М.

Дніпропетровська державна фінансова академія

У статті розглянуто теоретичні сторони індексів сталого розвитку, визначено умови переходу України до сталого розвитку. Проведена порівняльна характеристика сталого розвитку промислових регіонів України. Визначено необхідність та перешкоди формування умов сталого розвитку у промислових регіонах України.

Ключові слова: сталий розвиток, промислові регіони, індикатори сталого розвитку, соціально-економічний розвиток, стратегія розвитку.

Постановка проблеми. Сталий розвиток – це один з найефективніших напрямків подолання глобальної проблеми людства – безмежності потреб суспільства та обмеженості природних ресурсів Землі, це розвиток, що відповідає потребам теперішнього часу. Погіршення стану, деградація і виснаження ресурсів довкілля зумовлені передусім такими чинниками, як недостатньо екологічно обґрунтоване використання природно-ресурсного потенціалу, відсутність комплексності у веденні господарської діяльності, в освоєнні та експлуатації територій і корисних копалин тощо. Все це зрештою підриває природно-ресурсний потенціал суспільного виробництва і негативно позначається на здоров'ї людини, нації.

Україні також потребує вирішення цих проблем, однак найгостріше ці проблеми постають саме у промислових територіальних утвореннях, де найбільш гостро відчуваються негативні наслідки економічних та соціальних небезпек при більш сприятливій економічній ситуації

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даному питанню присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. В Україні дослідження окремих аспектів концепцій сталого розвитку проводили такі науковці, як Б. Данилишин, В. Волошин, С. Дорогунцов, М. Згуровський, В. Шевчук та інші. Проте комплексні дослідження у цій галузі є недостатньо дослідженими.

Метою статті є розгляд теоретичних сторін індексів сталого розвитку, проведення порівняльної характеристики сталого розвитку промислових регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Стійкий розвиток будь-якого об'єкта – здатність продовжувати стабільно функціонування і розвиток, спроможність протистояти несприятливим чинникам зовнішнього і внутрішнього середовища, вчасно виявляти і використовувати сприятливі чинники, за умови, що розвиток цього об'єкта не заважатиме іншим об'єктам

функціонувати і розвиватися таким же чином. З більш глобальної точки зору стійкий розвиток суспільства – гармонія між всіма об'єктами, враховуючи всі аспекти їх функціонування і можливий розвиток. Перехід до сталого розвитку на глобальному рівні можливий лише за умов охорони навколишнього середовища, ліквідації та недопущення міжнародних, збройних, інших міжрегіональних конфліктів, ліквідації бідності, забезпечення прав і свобод людини тощо, зацікавленого виконання на національному, регіональному та місцевому рівнях всіх основних вимог цього розвитку, отже це є дуже важкий процес, але можливий.

Перехід до сталого розвитку, необхідність якого вже усвідомили країни світу, є дуже важливим і для нашої держави.

Метою переходу України до сталого розвитку є забезпечення високої якості життя нинішнього і майбутніх поколінь шляхом збалансованого соціально-економічного і екологічного розвитку, відтворення навколишнього природного середовища, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу країни, забезпечення охорони здоров'я людини, її екологічної та соціальної захищеності.

Особливістю України як країни, що розвивається, є наявність високоосвіченого людського потенціалу. Зважаючи на це, а також враховуючи географічне розташування території, клімат, якість ґрунтів, обсяги і різноманітність корисних копалин та інші природні чинники, слід відзначити, що Україна має достатньо сприятливі умови для втілення засад сталого розвитку [1].

Перехід до сталого розвитку України можливий лише в разі забезпечення сталого розвитку її регіонів. Це передбачає формування ефективної просторової структури економіки країни, розроблення, прийняття та реалізацію стратегії соціально-економічного розвитку регіонів, які б враховували специфіку проблем і місцеві особливості території, а також загальнодержавні пріоритети.

Серед регіонів України найгостріша потреба у формуванні та досягненні цілей сталого розвитку простежується саме у промислових територіальних утвореннях. Тут найбільш гостро відчуваються негативні наслідки економічних та соціальних небезпек при більш сприятливій економічній ситуації. Згідно з розподілом областей України за індексом сталого розвитку промислові регіони опинились у групі з низьким (Донецька, Дніпропетровська та Запорізька області) та дуже низьким (Луганська) рівнем. За індексом людського розвитку Луганська та Донецька області вже більше десяти років посідають останні (26 та 27) місця серед регіонів України через несприятливий екологічний, демографічний стан, соціальне середовище тощо.

Промислові регіони відіграють особливу роль у соціально-економічній системі України. У цих регіонах, які займають майже п'яту частину країни, виробляється третина валового регіонального продукту, на їх частку припадає понад 41% робітників промисловості та більше 40% експорту товарів і послуг [2].

У рейтингу компонентів якості життя за економічним виміром, Донецька та Дніпропетровська області займають одні з перших місць серед усіх областей України (відповідно 2 і 3 позиція). Це обумовлюється тим, що практично всі категорії політики входять в першу п'ятірку, тобто це високі показники зовнішньоекономічної діяльності, ринку праці, підприємницької та інноваційно-інвестиційної діяльності.

Щодо загроз економічного характеру, то тільки в Дніпропетровській і Запорізькій області критичного значення набуває «технологічна відсталість», яка зумовлюється значним ступенем зносу основних фондів. Відносно ж інших промислових регіонів (Луганська та Донецька області), то загрози економічного характеру не виходять за межі норми.

Мінімальними значеннями таких економічних загроз, як «рівень безробіття» та «зниження добробуту населення» відзначаються Дніпропетровська, Донецька та Луганська області.

Інтегральний показник екологічної небезпеки та соціальної напруженості в промислових регіональних утвореннях найвищий серед усіх областей України.

Щодо Дніпропетровської, Запорізької та Донецької областей, то за індексом екологічного виміру вони належать до областей з екологічною сталістю нижче середньої. Це обумовлено низькими позиціями областей за категоріями політики екологічного виміру. Луганська область характеризується екологічною сталістю вище середньої, займаючи п'яте місце у рейтингу за індексом екологічного виміру, що зумовлено високими значеннями категорій політики небезпек та екологічного керування.

Кожна з даних областей має ряд своїх найсуттєвіших екологічних проблем, які є екологічним навантаженням на навколишнє природне середовище. Головними екологічними проблемами промислових регіонів є: висока забрудненість атмосферного повітря, значна щільність накопичення відходів, великі обсяги викидів хімічних речовин та парникових газів, розораність сільськогосподарських угідь, невелика частка природно-заповідного фонду, низька забезпеченість населених пунктів цілодобовим водопостачанням, висока частка деградованих земель.

Дніпропетровська та Донецька області є «лідерами» з критичних значень індикаторів загроз екологічного характеру, які відображають якість питної води, внесок у змінування клімату, навантаження на атмосферне повітря і поверхневі води.

Однією з основних проблем даних областей є незадовільна якість питної води, третина проб якої не відповідає санітарно-гігієнічним нормативам за хімічними показниками, що зумовлено погіршенням санітарно-епідеміологічного стану як джерел, так і систем питного водопостачання.

Дніпропетровська та Донецька області входять в п'ятірку регіонів України з найбільшим питомим антропогенним навантаженням на атмосферне повітря і поверхневі водні об'єкти. Регіональний рівень забруднення міського повітря є відносно високим і серед усіх областей України дані області займають 6 і 4 місце відповідно. Також Дніпропетровська та Донецька області продукують великі обсяги викидів двоокису карбону по Україні та входять в трійку регіонів з найбільшим територіальним внеском у змінування клімату. Комплексно рівень загроз екологічного характеру для даних регіонів є високим (Донецька область – 1 позиція, Дніпропетровська область – 2 позиція).

Що ж до інших промислових регіонів, то тут ситуація є більш задовільною. Головні екологічні проблеми в Запорізькій та Луганській області мають той же самий характер, що і інші промислові області України, проте тільки деякі з них досягають критичного стану. Запорізька область, на відміну від Луганської, характеризується прийняттю якістю питної води і антропогенними навантаженнями на атмосферне повітря та поверхневі водні об'єкти вище середнього. Проте варто зауважити, що область викидає 8% усіх обсягів двоокису карбону по Україні і займає 5 позицію за значенням показника загрози, який відображає погіршення якості атмосферного повітря, що обумовлено високими концентраціями хімічних речовин. Комплексно рівень загроз екологічного характеру для Запорізького регіону є вищим за середній по Україні (6 позиція).

Щодо Луганської області, то тут склалася децю гірша екологічна ситуація в зв'язку близьким розташуванням Донбасу. Варто зазначити, що відносно високим для регіону є значення індикатора загрози забруднення довкілля (повітря і водні об'єкти), яке виводить область на 5 позицію за обсягами викидів забруднювальних речовин у рік. Кризовою також є ситуація з якістю питної води, яка за санітарно-хімічними показниками не відповідає діючим нормативам більш ніж на 40%, що обумовлено високим забрудненням джерел питного водопостачання.

Соціальна складова сталого розвитку орієнтована на людський потенціал, збереження стабільності суспільних і культурних систем, мінімізацію соціальних ризиків. Але на сьогоднішній день виникає ряд соціальних проблем, як не дозволяють досягти цих критеріїв. Головними проблемами, зокрема в промисловому регіоні, є соціальна нерівність, загроза зниження тривалості життя, злочинність, низькі показники відпочинку та культури людей, розповсюдження корупції та інші.

Порівнюючи промислові області України, можна сказати, що за соціально-інституційним виміром сталого розвитку вони займають одні з останніх позицій. Це говорить про те, що в даних областях виникає низка соціальних проблем. За категоріями політики всі промислові регіони демонструють значне розшарування, зокрема, за категоріями «Розвиток людського потенціалу», «Інституційний розвиток», та «Суспільство, засноване на знаннях», але така категорія як «Якість життя» у всіх областях займає одну з останніх місць. Найкращі позиції за категоріями політики займає Запорізька область.

Така низька оцінка якості життя детермінована складною кримінальною ситуацією в даних

областях, що представлена в рейтингу кількістю виявлених організованих груп та злочинних організацій і загальною кількістю осіб, які потерпіли від злочинів. Зокрема критичні значення загрози злочинності виникають в усіх чотирьох областях. І, дійсно, значення цієї загрози досягає критичної позначки при порівнянні з усією країною в цілому (Дніпропетровська область – 25 місце, Запорізька область – передостаннє місце у рейтингу всіх областей України, Донецька область – 23 місце, Луганська область – 22 місце).

Також, у промислових областях виявляються критичними і інші загрози соціально-інституціонального характеру. Зокрема, загроза зниження тривалості життя у Донецькій та Дніпропетровській області набуває найбільшого значення, відповідно 24 і 22 позиція у загальному рейтингу областей України.

Промислові області мають досить невтішні значення загрози розповсюдження корупції та виникнення соціальної нерівності. Так, в Дніпропетровській області дуже гостро постає загроза соціальної нерівності: її значення набуває позначки 0,71 (23 місце) при порівнянні в межах всієї країни. Що ж до значення загрози розповсюдження корупції, то критичним воно є в Донецькій області і дорівнює 0,79 (22 позиція в рейтингу серед усіх областей України) [3].

Низька позиція такої категорії як «Якість життя» також пов'язана з низькими показниками відпочинку, культури та освіти людей, зокрема малою кількістю закладів культури клубного типу й масових та універсальних бібліотек.

Одночасно з внутрішніми проблемами та перешкодами до формування умов сталого розвитку у промислових регіонах додаються зовнішні, які обумовлені впливом світових господарських тенденцій. Серед них найбільш значущими є: загострення конкуренції на світових ринках сировини; поглиблення дисбалансів на світових товарних та фінансових ринках; уповільнення інвестиційних процесів; повільне відновлення кредитування економіки.

Саме такими і є промислові регіони України, представлені Дніпропетровською, Донецькою, Запорізькою та Луганською областями. Таке їхнє становище обумовлює потребу визначення державних важелів впливу на зміну ситуації в регіонах України в екологічній, економічній та соціальній сферах та на формування засад сталого розвитку. Визначений у пріоритетних напрямках сталий розвиток

регіону повинен мати місце у Державній стратегії регіонального розвитку та одночасно виявити потреби змін в економічній, соціальній та екологічній складових. Для більш прискореного та ефективного переходу України до сталого розвитку доцільне першочергове його запровадження у тих регіонах, де найбільші негативні наслідки зростання ризиків та небезпек, де досягнення сталого розвитку вплине на ці процеси в країні в цілому.

Одночасно має формуватися власна політика регіонів щодо орієнтації перспективних стратегій на засади сталого розвитку. Найкращим варіантом запровадження у регіонах сталого розвитку було б його виокремлення в самостійну стратегію розвитку, яка б одночасно забезпечила збалансованість у регіоні економічної, соціальної та екологічної політики, які в даний час формуються та реалізуються як окремі системи, а також як структурні складові регіональних стратегій та угод регіонального розвитку. Екологічна та економічна підсистеми в системі сталого розвитку мають більший ступінь розробленості, взаємодії та реалізації на регіональному рівні, ніж екологічна та соціальна. А взаємозв'язок, взаємообумовленість та гармонізація трьох сфер (економічної, екологічної та соціальної) не простежуються ні на регіональному, ні на державному рівні [2].

Висновки. Проаналізувавши індикатори сталого розвитку промислових регіонів України можна відзначити, що майже всі вони досягають критичних значень. Отже, потрібно вживати ряд заходів для подолання визначених загроз розвитку промислових регіонів, які призводять до закріплення та подальшої експлуатації нераціональних напрямів їх розвитку – сировинної спеціалізації, нераціонального та неефективного використання природно-ресурсної бази, соціально-економічного, виробничого, інвестиційного та науково-технологічного потенціалу промислових регіонів.

Перехід до сталого розвитку вимагає раціонального поєднання ефективного функціонування ринкової системи та державного регулювання економіки, шляхом координації дій у всіх сферах життя суспільства, переорієнтації суспільно-політичних відносин усіх інститутів держави.

Це можливо лише за умови забезпечення сталого розвитку усіх регіонів держави, що передбачає формування ефективної просторової структури економіки країни при додержанні балансу інтересів усіх регіонів, зменшення розриву у їхньому соціально-економічному розвитку.

Список літератури:

1. Проект Концепції переходу України до сталого розвитку, розроблений під керівництвом Ю.І. Самойленка та С.І. Курикіна, внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Ю.І. Самойленком, В.Б. Хазаном. – 19.12.01, реєстр № 3234-1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://greenparty.ua/news/news_13880.html
2. Сталый розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: С77 моногр. / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2012. – 534 с.
3. Статистична інформація Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://wcd.org.ua/uk/sustainable-development>

Ильченко В.Н., Мацак М.Н., Янчар А.Н.
Днепропетровская государственная финансовая академия

АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье рассмотрены теоретические стороны индексов устойчивого развития, определены условия перехода Украины к устойчивому развитию. Проведена сравнительная характеристика устойчивого развития промышленных регионов Украины. Определена необходимость и препятствия формирования условий устойчивого развития в промышленных регионах Украины.

Ключевые слова: устойчивое развитие, промышленные регионы, индикаторы устойчивого развития, социально-экономическое развитие, стратегия развития.

Pchenko V.N., Matsak M.N., Yanchara A.N.
Dnipropetrovsk State Finance Academy

ANALYSIS OF KEY INDICATORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL REGIONS OF UKRAINE

Summary

In the article the theoretical side of indices of sustainable development and conditions of Ukraine's transition to sustainable development are described. The comparative characteristics of the sustainable development of the industrial regions of Ukraine are performed. Necessity and obstacles creating conditions for sustainable development in the industrial regions of Ukraine are identified.

Keywords: sustainable development, industrial areas, indicators of sustainable development, socio-economic development, strategy of development.

УДК 330.342+332.2

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ОЗБРОЄНЬ НА ТЛІ ЗАГОСТРЕННЯ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Кам'янецька О.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

У статті аналізуються сучасний стан розвитку ринку озброєнь світу. Досліджуються тенденції в його зміні як результат загострення геополітичних конфліктів та багатополаризації світу. Визначається місце України на ринку озброєнь та вплив військового конфлікту на його подальший розвиток.

Ключові слова: ринок озброєнь, багатополарність, військовий потенціал, геополітичний конфлікт, експортер, імпортер.

Постановка проблеми. Зміна геополітичної ситуації в світі у бік багатополарності, поява нових центрів сили, кожний з яких має власні економічні, політичні та інші інтереси, призводить до зростання напруження у відносинах між країнами, загострення військових конфліктів та появи нових. При цьому вплив міжнародних організацій, не зважаючи на їх авторитетність та тривале існування, стає все менш ефективним, про що свідчить поява все нових конфліктів та напруження у взаємовідносинах між провідними країнами світу. Все це сприяє формуванню нових тенденцій на світовому ринку озброєнь.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам розвитку світового ринку озброєнь та міжнародної військово-економічної співпраці України присвячені праці таких вчених, як В. Бегма, Л. Безчасний, О. Бодрук, В. Борохвостов, В. Будкін, О. Власюк, А. Гальчинський, О. Гергель, М. Єрмошенко, А. Зленко, В. Кириленко, А. Лук'янов, А. Шевцов, В. Мунтіян, В. Новицький, Г. Перепелиця, С. Пирожков, І. Семеніхін, М. Сунгуровський, В. Юрчук та інші. Однак, з огляду на постійну зміну у геополітичній ситуації в світі та виникнення все нових військових конфліктів, дослідження тенденцій

розвитку світового ринку озброєнь та визначення місця України на ньому є актуальним та нагальним.

Мета статті. Головною метою статті є: аналіз ринку озброєнь світу та тенденції в його зміні як результат загострення геополітичних конфліктів та багатополаризації світу; визначення місця України на ринку озброєнь та вплив військового конфлікту на його подальший розвиток.

Виклад основного матеріалу. За даними досліджень міжнародної організації «Стокгольмський інститут дослідження проблем миру» (SIPRI) у 2013 році витрати на озброєння у світі склали 1,75 трлн. дол. США [6]. Слід зазначити, що в розвинених країнах витрати на озброєння постійно зменшуються, в той час як у більшості країн, що розвиваються, вони збільшуються, що і дає загальне світове зростання. На кінець 2013 р. лідерами в отриманні в отриманні озброєнь серед регіонів були Азія і Океанія (47% світового імпорту) та Близький Схід (19%). Імпорт озброєнь європейськими країнами зменшився на 25% та склав 21% [1].

Статистичні дані підтверджують, що країни, які розвиваються останніми роками постійно нарощують свій військовий потенціал (табл. 1) [7].